EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 8.12.2010
KOM(2010) 715 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť

{SEK(2010) 1489 v konečnom znení}
{SEK(2010) 1490 v konečnom znení}
{SEK(2010) 1491 v konečnom znení}

OBSAH

1. Úvod 3
2. Výzvy a príležitosti 4
2.1. Výzvy 4
2.2. Príležitosti 5
3. Reakcia: akčný plán 6
3.1. Prepojenie podunajskej oblasti 7
3.2. Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti 8
3.3. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti 9
3.4. Posilnenie podunajskej oblasti 11
4. Vykonávanie a správa 11
5. Väzby na politiky EÚ 13
6. Záver 14

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť

1. ÚVOD

Podunajská oblasť sa značne zmenila. Medzi posledné zmeny patria dve vlny rozšírenia EÚ – v rokoch 2004 a 2007. Väčšina najmedzinárodnejšieho povodia tvorí teraz územie Európskej únie (EÚ). Vznikli nové príležitosti na riešenie výziev a využitie potenciálu tejto oblasti, predovšetkým na posilnenie jej úsilia o prekonanie hospodárskej krízy trvalo udržateľným spôsobom. Je možné zlepšiť sociálno-ekonomický rozvoj, konkurencieschopnosť, riadenie v oblasti ochrany životného prostredia a rast s efektívnym využívaním zdrojov, zvýšiť bezpečnosť a zmodernizovať dopravné koridory. Dunaj môže otvoriť EÚ jej blízkym susedom, oblasti Čierneho mora, južnému Kaukazu a Strednej Ázii. Stratégia EÚ pre podunajskú oblasť môže prispieť k plneniu cieľov EÚ a podporiť jej hlavné politické iniciatívy, najmä stratégiu Európa 2020.

Podunajská oblasť je funkčná oblasť vymedzená povodím rieky Dunaj. Orgány spolupráce ako Dunajská komisia a Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja sa zaoberajú riešením špecifických otázok. Táto stratégia daný prístup rozširuje v záujme integrovaného riešenia priorít. Zo zemepisného hľadiska sa týka hlavne, avšak nie výlučne: Nemecka (Bádensko-Württembersko a Bavorsko), Rakúska, Slovenskej republiky, Českej republiky, Maďarska, Slovinska, Rumunska a Bulharska v rámci EÚ a Chorvátska, Srbska, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Moldavskej republiky a Ukrajiny (regióny pozdĺž Dunaja) mimo EÚ. Zostáva však otvorená aj pre iných partnerov z tejto oblasti. Dunaj sa vlieva do Čierneho mora, a preto by táto stratégia mala byť v súlade s výhľadmi pre oblasť Čierneho mora. Vzhľadom na to, že v tejto oblasti žije viac ako 100 miliónov ľudí a že tvorí pätinu povrchu EÚ, má pre Európu rozhodujúci význam.

V rámci podunajskej oblasti je potrebné spojiť ľudí, ich predstavy a potreby. Je nevyhnutné zmodernizovať dopravné spojenia a zlepšiť prístup k informačným technológiám. Vďaka lepším prepojeniam a využívaniu alternatívnych zdrojov môže byť zásobovanie energiou lacnejšie a spoľahlivejšie. V rámci prístupu zameraného na trvalo udržateľný rozvoj môže byť rozvoj vyvážený s ochranou životného prostredia, a to v súlade s platným *acquis communautaire* v oblasti životného prostredia. V záujme minimalizácie rizík a katastrof, ako sú povodne, suchá a priemyselné havárie, je potrebná spolupráca. Ak táto oblasť využije nemalé možnosti výskumu a inovácií, môže sa dostať do popredia v oblasti obchodu a podnikania v EÚ. Rozdiely vo vzdelávaní a zamestnanosti možno prekonať. Podunajská oblasť sa môže stať bezpečnou oblasťou, v ktorej sa budú náležite riešiť konflikty, marginalizácia a trestná činnosť.

Do roku 2020 by všetci obyvatelia tejto oblasti mali mať lepšie vyhliadky na vzdelanie, zamestnanie a prosperitu v rámci svojej domovskej oblasti. Prostredníctvom tejto stratégie by sa podunajská oblasť mala skutočne stať regiónom 21. storočia, bezpečným, sebaistým a jedným z najpríťažlivejších v Európe.

S týmto cieľom Európska rada požiadala Komisiu o vypracovanie tejto stratégie[1]. Vychádzala pri tom z kladného prijatia stratégie EÚ pre región Baltského mora, ktorá sa v súčasnosti vykonáva. Požiadavka na vypracovanie stratégie podunajskej oblasti na základe skúseností so stratégiou pre región Baltského mora zdôrazňuje integrovaný prístup k trvalo udržateľnému rozvoju. Je potrebné stanoviť možné synergie a vzájomné ústupky, napr. vyvíjať najmodernejšie ekologické technológie, usilovať sa o lepšie zosúladenie politík a financovania v záujme zabezpečenia väčšieho účinku v mieste pôsobenia a prekonať roztrieštenosť. Komisia, ktorá je činná v mnohých oblastiach politík, môže takýto prístup uľahčiť v súlade s: 1) týmto oznámením ostatným inštitúciám EÚ a 2) sprievodným akčným plánom.

Komisia je pevne presvedčená, že v záujme sústredenia snáh a stanovenia ich priorít je nevyhnutné stanoviť si ciele. Tie by sa hneď po prijatí tohto oznámenia mali ďalej rozvíjať v spolupráci so zainteresovanými stranami a ich konečná podoba by mala byť k dispozícii pred zasadnutím Európskej rady v júni 2011. Ciele budú platiť pre členské štáty; štáty, ktoré nie sú členmi EÚ, budú povzbudzované k tomu, aby sa ich snažili dosiahnuť s ohľadom na svoje konkrétne okolnosti. Tieto ciele sa budú podrobne sledovať v rámci správ Komisie.

2. VÝZVY A PRÍLEŽITOSTI

Uvedené návrhy vychádzajú z rozsiahlych konzultácií so zainteresovanými stranami. Vlády, vrátane vlád štátov, ktoré nie sú členmi Európskej únie, boli zapojené prostredníctvom „vnútroštátnych kontaktných bodov“. Využili sa odborné znalosti príslušných útvarov Komisie, Európskej investičnej banky a iných regionálnych orgánov (napr. Rady pre regionálnu spoluprácu). Konzultácie so zainteresovanými stranami prebiehali prostredníctvom elektronických prostriedkov a počas piatich dôležitých konferencií. Hlavné závery boli: 1) táto stratégia je vítanou iniciatívou na posilnenie začlenenia podunajskej oblasti do EÚ; 2) členské štáty a tretie krajiny (vrátane kandidátskych krajín a potenciálnych kandidátskych krajín) sa zaväzujú na najvyššej politickej úrovni; 3) Komisia má kľúčovú úlohu pri napomáhaní tohto procesu; 4) existujúce zdroje je možné oveľa lepšie využiť pre ciele stratégie a (5) táto stratégia musí podunajskej oblasti a jej ľuďom priniesť viditeľné, konkrétne zlepšenia.

2.1. Výzvy

Z historického hľadiska bola podunajská oblasť mimoriadne zasiahnutá búrlivými udalosťami spojenými s mnohými konfliktami, sťahovaním obyvateľstva a nedemokratickými režimami. Pád železnej opony a rozšírenie EÚ však poskytujú príležitosť na lepšiu budúcnosť. To znamená, že je potrebné sa zaoberať hlavnými výzvami, ktorými sú najmä:

– **mobilita**: Dunaj je sám osebe významným koridorom TEN-T. Využíva sa však hlboko pod svoje kapacitné možnosti. Množstvo nákladu prepravovaného po Dunaji tvorí iba 10 % až 20 % množstva nákladu prepravovaného po Rýne. Pretože vnútrozemská vodná doprava má významné prínosy z hľadiska životného prostredia a efektívnosti, jej potenciál treba trvalo udržateľným spôsobom využívať. Mimoriadne potrebná je väčšia multimodalita, lepšie prepojenie s povodiami iných riek a modernizácia a rozšírenie infraštruktúry v dopravných uzloch, ako sú vnútrozemské prístavy;

– **energetika:** ceny v podunajskej oblasti sú relatívne vysoké. Roztrieštenosť trhov vedie k vyšším nákladom a menšej hospodárskej súťaži. Pravidelné zimné krízy dokazujú, že

[1] Európska rada formálne požiadala Európsku komisiu, aby koordinovala stratégiu EÚ pre podunajskú oblasť, pričom vo svojich záveroch z 19. júna 2009 uviedla: „(...) Taktiež Komisiu vyzýva, aby do konca roku 2010 predložila stratégiu EÚ pre podunajskú oblasť.“

spoliehanie sa na príliš malý počet externých dodávateľov zvyšuje zraniteľnosť. Väčšia rôznorodosť dodávok prostredníctvom prepojení a skutočných regionálnych trhov zvýši energetickú bezpečnosť. Nevyhnutné je zlepšiť efektivitu, čo zahŕňa úsporu energií a väčšie využívanie obnoviteľných zdrojov;

- **životné prostredie**: podunajská oblasť je významným medzinárodným hydrologickým povodím a dôležitým ekologickým koridorom. To si vyžaduje regionálny prístup k ochrane prírody, územnému plánovaniu a vodnému hospodárstvu. Znečisťovanie nerešpektuje štátne hranice. V dôsledku závažných problémov, ako sú úniky nespracovaných odpadových vôd a odplavovanie hnojív a pôdy, je Dunaj značne znečistený. Je potrebné zvážiť aj vplyv dopravných spojení, rozvoja cestovného ruchu alebo nových zariadení na výrobu energie na životné prostredie;
- **riziká:** príliš časté sú rozsiahle povodne, suchá a prípady priemyselného znečisťovania. Prevencia, pripravenosť a účinná reakcia si vyžadujú vysoký stupeň spolupráce a vzájomného poskytovania informácií;
- **sociálno-ekonomické výzvy:** v rámci oblasti existujú veľmi veľké rozdiely. Zahŕňa niektoré z najúspešnejších, ale aj z najchudobnejších regiónov v EÚ. Často chýbajú najmä kontakty a spolupráca vo finančnej i inštitucionálnej oblasti. Podniky nedostatočne využívajú medzinárodný rozmer marketingu, inovácií alebo výskumu. Podiel vysokovzdelaných ľudí v podunajskej oblasti je nižší, ako je priemer v členských štátoch EÚ-27, pričom rozdiely medzi jednotlivými oblasťami sú opäť značné. Tí najlepší často odchádzajú;
- **bezpečnosť, závažná a organizovaná trestná činnosť**: pretrvávajú závažné problémy. Vo viacerých krajinách je mimoriadnym problémom obchod s ľuďmi a pašovanie tovaru. Korupcia znižuje dôveru verejnosti a bráni rozvoju.

Tieto výzvy je najlepšie riešiť spoločne – stanoviť si priority, dohodnúť sa na opatreniach a vykonávať ich. Napríklad zástancovia rozvoja a zástancovia zachovania súčasného stavu musia nájsť inovatívne riešenia a spoločne vyriešiť najzložitejšie otázky v prospech celej oblasti.

2.2. Príležitosti

Podunajská oblasť má aj mnoho príležitostí. Disponuje množstvom oblastí mimoriadnej prírodnej krásy. Má bohatú históriu, rozsiahle prírodné a kultúrne dedičstvo. Má obrovský rozvojový potenciál, najmä v krajinách, ktoré boli najviac zasiahnuté zmenami po roku 1989. Disponuje tvorivými nápadmi a kvalitnou pracovnou silou. Napríklad, táto oblasť:

- je miestom, kde sa Európa otvára na východ. Je potrebné rozvíjať existujúce **dopravné a obchodné spojenia** (napr. prostredníctvom dopravnej siete TRACECA, ktorá cez oblasť Čierneho mora spája EÚ s Kaukazom a Strednou Áziou);
- má **solídny systém vzdelávania** s mnohými univerzitami. Kvalita však nie je všade rovnaká. Vzdelávanie a odborná príprava musia zodpovedať potrebám trhu práce, pričom treba podporiť mobilitu študentov v rámci oblasti;
- je z **kultúrneho, etnického a prírodného hľadiska neobyčajne rôznorodá**. Zahŕňa svetoznáme mestá a miesta historického dedičstva, pričom na Dunaji leží viac hlavných miest ako na ktorejkoľvek inej rieke vo svete. To si vyžaduje modernú ponuku cestovného ruchu a modernú infraštruktúru, z ktorej by mohli ťažiť hostia aj domáci;
- môže lepšie využívať **obnoviteľné zdroje energií**, či už vodné zdroje, biomasu, veternú alebo termálnu energiu. Je tu aj veľký priestor pre dosiahnutie **energetickej efektívnosti** prostredníctvom lepšieho riadenia dopytu po energiách a modernizácie budov a logistiky. Tieto opatrenia by uľahčili prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo;

– sa vyznačuje **rozsiahlym prírodným bohatstvom:** výnimočnou faunou a flórou, cennými vodnými zdrojmi a pozoruhodnými krajinnými útvarmi (napr. delta Dunaja, Karpaty). Tieto hodnoty by sa mali trvalo udržateľným spôsobom chrániť a obnovovať.

V záujme čo najlepšieho využitia týchto príležitostí je tiež potrebná väčšia spolupráca, spoločné plánovanie a investovanie a rozvíjanie kľúčových spojení.

3. REAKCIA: AKČNÝ PLÁN

Ústredným prvkom navrhovanej stratégie je preto integrovaná reakcia. Pritom sa kladie dôraz na: lepšie a inteligentnejšie spojenia v záujme mobility, obchodu a energetiky; opatrenia v oblasti ochrany životného prostredia a riadenia rizík; spoluprácu v oblasti bezpečnosti. Prínosy vyplynú zo spoločnej práce v oblasti inovácií, cestovného ruchu, informačnej spoločnosti, inštitucionálnej kapacity a marginalizovaných spoločenstiev.

V stratégii sa navrhuje akčný plán, k plneniu ktorého sa jednotlivé krajiny a zainteresované strany musia pevne zaviazať. Komisia bude pravidelne skúmať pokrok. Na základe toho sa opatrenia a projekty budú aktualizovať alebo, po dokončení, nahrádzať, čím sa tento plán stane „priebežným“. Dôraz sa kladie na integrovaný prístup so zameraním na príslušné územie. Dobré spojenia medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, spravodlivý prístup k infraštruktúre a službám a porovnateľné životné podmienky podporia územnú súdržnosť, ktorá je v súčasnosti výslovným cieľom EÚ.

Počas konzultácií boli predložené mnohé návrhy opatrení. Komisia v spolupráci s členskými štátmi, regiónmi a ostatnými zainteresovanými stranami vybrala tie, ktoré:

– prinášajú okamžité a viditeľné prínosy pre obyvateľov tejto oblasti;

– majú účinky na makroregión (alebo jeho významnú časť). Projekty by preto mali podporovať trvalo udržateľný rozvoj a pokrývať viacero regiónov a krajín;

– sú koherentné a vzájomne sa podporujú, v dôsledku čoho sú prínosné pre všetky strany;

– sú realistické (technicky uskutočniteľné a disponujú dôveryhodným financovaním).

Projekty uvedené v tomto dokumente sú príkladmi, ktoré sa budú podporovať. Slúžia na ilustráciu, nie na stanovenie priorít. Navrhlo sa mnoho ďalších projektov – akčný plán je len orientačným rámcom, ktorý sa v priebehu práce bude vyvíjať.

Štyri piliere stratégie sa zameriavajú na hlavné problémy. Každý z nich zahŕňa prioritné oblasti, konkrétne oblasti opatrení. Sú to:

(1) Prepojenie podunajskej oblasti

- zlepšiť mobilitu a multimodalitu
  - (a) vnútrozemské vodné cesty
  - (b) cestné, železničné a letecké spojenia
- podporovať udržateľnejšie zdroje energií
- podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi

(2) Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti

- obnoviť a udržať kvalitu vôd
- riadiť riziká v oblasti životného prostredia
- chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd

(3) Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti

- rozvíjať znalostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií
- podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení
- investovať do ľudí a zručností

(4) Posilnenie podunajskej oblasti

- zvýšiť inštitucionálnu kapacitu a spoluprácu
- spolupracovať s cieľom podporiť bezpečnosť a riešiť organizovanú a závažnú trestnú činnosť

3.1. Prepojenie podunajskej oblasti

Dobré spojenia sú pre podunajskú oblasť kľúčové, či už ide o spojenia v rámci oblasti alebo s inými regiónmi v Európe či vo svete. Žiadna z jej častí by nemala zostať na periférii. V dôsledku nedostatočnej kapacity, kvality alebo slabej údržby má dopravná a energetická infraštruktúra mnoho medzier a nedostatkov. Potrebné sú aj lepšie spojenia medzi ľuďmi, najmä prostredníctvom kultúry a cestovného ruchu.

Účinné zlepšenia vyžadujú koordinované plánovanie, financovanie a realizáciu. Zlyhania trhov v dôsledku externalít sa výrazne prejavujú v nedostatku cezhraničných investícií. Je potrebné identifikovať veľké projekty, udržateľne a efektívne ich realizovať a pritom spoločne znášať ich náklady a využívať ich prínosy. S rastúcim počtom používateľov sa zvyšuje efektívnosť investícií a dosahujú sa značné úspory z rozsahu.

Hlavné problémy

Doprava

Povodie Dunaja má veľký potenciál, pokiaľ ide o trvalo udržateľnú vnútrozemskú plavbu, pričom Dunaj v tomto ohľade zohráva ústrednú úlohu. To si vyžaduje zlepšenia v oblasti riadenia, vybavenia a dostupnosti kvalifikovaných pracovníkov. V záujme zabezpečenia primeranej splavnosti je potrebné zlepšiť fyzickú kapacitu Dunaja a jeho prítokov a odstrániť existujúce prekážky, a to prostredníctvom vykonávania programu NAIADES a dodržiavania právnych predpisov v oblasti životného prostredia a na základe „spoločného vyhlásenia o vnútrozemskej plavbe a udržateľnosti životného prostredia pre povodie Dunaja“ (Joint Statement on Inland Navigation and Environmental Sustainability in the Danube River Basin). V súlade s potrebami trhu by sa mali podporovať inovatívne technológie. Nedostatok mladšieho personálu (lodníci, kapitáni atď.) by sa mal prekonať prostredníctvom lepších možností odbornej prípravy a uplatnenia.

Cestná, železničná a letecká infraštruktúra je často nedostatočná alebo jednoducho neexistuje, pričom sa to týka najmä cezhraničných spojení. Realizácia prioritných projektov TEN-T a koridorov železničnej nákladnej dopravy podľa nariadenia (ES) č. 913/2010 musí prebiehať načas. Budúcou zmluvou o dopravnom spoločenstve sa zabezpečí lepšie začlenenie západného Balkánu. Pri využívaní potenciálu rieky ako ústredného prvku modernej logistiky je nevyhnutné zabezpečiť multimodalitu a interoperabilitu. Potrebné sú aj prepojenia medzi severom a juhom. Pre riadenie letov a rozšírenie kapacít regionálnych letísk je nevyhnutný Dunajský funkčný blok vzdušného priestoru (FAB).

Energetika

Pravidelné krízy zvýrazňujú zraniteľnosť tejto oblasti. Kvalita infraštruktúry, bezpečnosť dodávok, organizácia trhu, neudržateľný dopyt, energetická efektívnosť a využívanie obnoviteľných zdrojov energie sú často problematické. Nevyhnutné je zmodernizovať a rozšíriť energetické siete, najmä pokiaľ ide o prepojovacie vedenia, prostredníctvom

realizácie Európskeho energetického programu pre obnovu a posilnenia siete TEN-E. Potrebná je výmena skúseností, hlavne v oblasti inteligentných distribučných sústav, inteligentných miest a ekologických inovácií.

Kultúra a cestovný ruch

Vďaka spoločnej histórii a tradícii, kultúre a umeniu, v ktorých sa odráža rozmanitosť spoločenstiev tejto oblasti, a aj vďaka výnimočnému prírodnému dedičstvu má táto oblasť čo ponúknuť. Delta Dunaja je svetovým dedičstvom a ponúka športové a iné rekreačné príležitosti. Spoločným a trvalo udržateľným prístupom k zlepšovaniu týchto príležitostí a ich propagácii by sa podunajská oblasť mala stať európskou a svetovou „značkou".

Cieľom by mohlo byť napríklad:

– do roku 2020 zvýšiť nákladnú dopravu na rieke o 20 % v porovnaní s rokom 2010;

– odstrániť existujúce prekážky brániace splavnosti rieky, tak aby do roku 2015 umožňovala celoročnú plavbu plavidiel typu VIb[2];

– zlepšiť čas prepravy medzi veľkými mestami prostredníctvom konkurencieschopných spojení osobnej železničnej dopravy;

– v priebehu troch alebo piatich rokov v súlade s plánom zrealizovať štyri koridory nákladnej železničnej dopravy prechádzajúce cez podunajskú oblasť;

– rozvíjať efektívne multimodálne terminály v prístavoch na Dunaji s cieľom prepojiť vnútrozemské vodné cesty s cestnou a železničnou dopravou do roku 2020;

– dosiahnuť vnútroštátne ciele založené na cieľoch v oblasti klímy a energetiky stanovených v stratégii Európa 2020.

3.2. Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti

Prírodné zdroje nie sú vlastníctvom jednej krajiny a presahujú vnútroštátne záujmy. To platí najmä o podunajskej oblasti, ktorá zahŕňa horské oblasti ako Karpaty, Balkán a časť Álp. Má tiež bohatú a jedinečnú flóru a faunu, vodnú aj suchozemskú, pričom zahŕňa aj tých pár miest v Európe, ktoré sú domovom pelikánov, vlkov, medveďov a rysov. Tie sú však pod rastúcim tlakom ľudskej činnosti. Spolupráca je nevyhnutná, inak bude dobrá práca na jednom mieste rýchlo zmarená nedbanlivosťou inde. Je potrebné posilniť existujúce štruktúry spolupráce.

Hlavné problémy

Voda

Túto oblasť tvorí povodie rieky, ktorá tečie cez najviac štátov na svete, s mnohými významnými prítokmi, jazerami a telesami podzemných vôd. Kľúčové je zabezpečiť dobrú kvalitu vody v súlade s požiadavkami stanovenými v rámcovej smernici o vode. Potrebné je trvalo udržateľné vodné hospodárstvo, ktorým sa spoločne zníži znečistenie organickými látkami, živinami alebo nebezpečnými látkami. V pláne manažmentu povodia, ktorý v roku 2009 prijali všetky podunajské štáty, sa stanovujú konkrétne ciele a opatrenia, o ktoré sa možno opierať.

Riziká:

[2] V medzinárodnej klasifikácii európskych vnútrozemských vodných ciest (UNECE/TRANS/120/Rev.4, s. 28/29) stanovenej v Európskej dohode o hlavných vnútrozemských vodných cestách medzinárodného významu (AGN) sa klasifikujú parametre motorových plavidiel a tlačených lodných zostáv. V súčasnom texte sa kategória VIb týka výlučne tlačených lodných zostáv a plavidiel vnútrozemskej vodnej dopravy s ponorom do 2,5 m.

Obyvatelia tejto oblasti musia byť chránení pred katastrofami, ako sú povodne a priemyselné havárie, ktoré majú podstatné nadnárodné nepriaznivé dôsledky (k poslednému prípadu došlo v roku 2010), a to prostredníctvom spoločne vykonávaných preventívnych opatrení a opatrení na zvládanie katastrof, napríklad tých, ktoré sa vyžadujú v smernici o povodniach, smernici o kontrole nebezpečenstiev veľkých havárií s prítomnosťou nebezpečných látok (Seveso), smernici o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu alebo smernici o environmentálnej zodpovednosti. Činnosť vykonávaná osamotene problém jednoducho presúva a spôsobuje ťažkosti susedným regiónom. Problémom je aj zvyšujúci sa výskyt období sucha, ako aj prispôsobenie sa zmene klímy. Regionálna spolupráca musí uľahčiť budovanie „zelenej“ infraštruktúry, uplatňovanie dlhodobých riešení založených na ekosystémoch a poučenie sa z predchádzajúcich udalostí.

Biodiverzita, pôdy

Strata prírodných biotopov vytvára tlak na faunu a flóru a ovplyvňuje celkovú kvalitu zdravia životného prostredia. Hlavné tlaky predstavuje rozklad ekosystémov, intenzívnejšie využívanie pôdy a rozširovanie miest. Cieľ EÚ v oblasti biodiverzity[3] stanovený na rok 2020 sa musí splniť prostredníctvom zastavenia straty biodiverzity a ekosystémov, obnovením služieb ekosystémov a opätovným prepojením biotopov. Ciele chránených prírodných oblastí, ako sú lokality zaradené do programu Natura 2000, možno dosiahnuť iba primeraným rešpektovaním ekologických požiadaviek celej oblasti. Pokiaľ ide o pôdu, erózia ornej pôdy ako aj kontaminované lokality a skládky odpadu spôsobujú znečisťovanie vody – všetky tieto príčiny sa v rámci tejto stratégie riešia konkrétnymi opatreniami.

Cieľom by mohlo byť napríklad:

– dosiahnuť ciele v oblasti ochrany životného prostredia stanovené v pláne manažmentu povodia Dunaja;

– znížiť množstvo živín v Dunaji, a tým umožniť, aby sa stav ekosystémov Čierneho mora obnovil na úroveň podobnú stavu v roku 1960;

– do roku 2013 dokončiť a prijať Plán manažmentu Delty;

– pre celé povodie Dunaja uskutočniť plány riadenia povodňového rizika, ktoré sa podľa smernice o povodniach majú vypracovať do roku 2015, s cieľom zahnúť podstatné zníženie rizika povodní do roku 2021 a pritom zohľadniť aj prípadné vplyvy zmeny klímy;

– vypracovať účinné plány riadenia pre všetky lokality zaradené do programu Natura 2000;

– do roku 2020 zabezpečiť životaschopné populácie druhov jesetera ruského a ostatných pôvodných druhov rýb a bojovať proti invazívnym druhom;

– do roku 2020 zmenšiť oblasť zasiahnutú eróziou pôdy, ktorá prekračuje 10 ton na hektár, o 25 %.

3.3. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti

Táto oblasť zahŕňa hospodárske a sociálne extrémy EÚ. Rozdiely medzi jednotlivými regiónmi – od najkonkurencieschopnejších po najchudobnejšie, od regiónov s najkvalifikovanejšou pracovnou silou po regióny s najslabšou úrovňou vzdelanosti a od regiónov s najvyššou životnou úrovňou po regióny s najnižšou životnou úrovňou – sú zarážajúce. Stratégia pre podunajskú oblasť podporuje stratégiu Európa 2020, pričom ponúka

[3] Závery Rady pre životné prostredie (15. marec 2010): „Do roku 2020 zastaviť stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémových služieb v EÚ, obnoviť ich v čo najväčšej uskutočniteľnej miere a zároveň zvýšiť príspevok EÚ v boji o zastavenie straty biodiverzity na celom svete.“

príležitosť na prepojenie regiónov s dostatkom kapitálu s regiónmi s dostatkom pracovnej sily a technicky pokročilých trhov s technicky zaostalejšími trhmi, a to najmä prostredníctvom rozširovania znalostnej spoločnosti a rozhodného prístupu k začleneniu. Prospech z týchto opatrení by mali mať hlavne marginalizované spoločenstvá (najmä Rómovia, väčšina z ktorých žije v tejto oblasti).

Hlavné problémy

Vzdelanie a zručnosti

Aby táto oblasť mohla dosahovať trvalo udržateľný pokrok a rásť, sú potrebné investície do ľudí, pričom je potrebné sa sústrediť najmä na znalosti a začlenenie. Na základe úspechov niektorých častí tejto oblasti sa otvorí prístup k ďalšiemu vzdelávaniu a zmodernizuje sa odborná príprava a sociálna podpora.

Výskum a inovácie

Cielenou podporou výskumnej infraštruktúry sa podnieti excelentnosť a prehĺbi sa nadväzovanie vzťahov medzi poskytovateľmi znalostí, podnikmi a tvorcami politík. Podunajská oblasť musí lepšie využívať vnútroštátne a regionálne finančné prostriedky a v plnej miere zúročiť prínosy Európskeho výskumného priestoru. Existujúce dvojstranné dohody by mali viesť k mnohostrannej koordinácii. Rozvíjajúce sa regióny na dolnom toku môžu mať prospech z popredných inovatívnych regiónov na hornom toku, ktoré dosahujú skutočne svetovú úroveň.

Podniky

V tejto oblasti sa nachádzajú regióny s najlepšími výsledkami v Európe. Iné ďaleko zaostávajú. Tieto regióny musia ťažiť z lepších prepojení medzi inštitúciami, ktoré sa zaoberajú inováciami, a tými, ktoré podporujú podnikanie. Združením a prepojením centier excelentnosti, vďaka čomu sa tieto centrá zapoja do existujúcich vzdelávacích a výskumných sietí, sa konkurencieschopnosť podnikov na hornom toku Dunaja rozšíri na celú oblasť.

Trh práce

Kľúčové sú vyššie úrovne zamestnanosti. Ľudia potrebujú príležitosti v blízkosti svojho domova. Potrebujú tiež mobilitu. Podunajská oblasť musí ponúkať budúcnosť pre najšikovnejších a najpodnikavejších, a to prostredníctvom väčšej spolupráce v oblasti politík, opatrení a väčšej výmeny informácií.

Marginalizované spoločenstvá

V tejto oblasti žije tretina z chudobou ohrozených obyvateľov EÚ, pričom mnohí z nich pochádzajú z marginalizovaných skupín. Rómske spoločenstvá, 80 % z ktorých žije v tejto oblasti, trpia najmä v dôsledku sociálneho a hospodárskeho vylúčenia, priestorovej segregácie a podradných životných podmienok. Snahy o uniknutie týmto podmienkam majú účinky na celú EÚ, ich príčiny sa však najprv musia riešiť v rámci podunajskej oblasti.

Cieľom by mohlo byť napríklad:

– do roku 2020 investovať 3 % HDP do výskumu a vývoja;

– do roku 2013 zabezpečiť širokopásmový prístup pre všetkých občanov EÚ v tejto oblasti;

– zvýšiť počet patentov udelených v rámci oblasti o 50 %;

– do roku 2020 zvýšiť podiel obyvateľov EÚ vo veku 30 až 34 rokov, ktorí ukončili terciárne alebo podobné vzdelávanie, o 40 %.

3.4. Posilnenie podunajskej oblasti

Dramatické zmeny od roku 1989 spoločnosť zmenili. Podunajskej oblasti je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť, pretože zahŕňa členské štáty, ktoré pristúpili v rôznom čase, ako aj krajiny, ktoré sa o členstvo v EÚ uchádzajú, a iné tretie krajiny. Väčšina z nich čelí rovnakým problémom, no k dispozícii má rôzne zdroje. Aby boli reakcie na spoločné výzvy v oblasti bezpečnosti a boja proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti účinné, je potrebná koordinácia na všetkých úrovniach. V záujme väčšej bezpečnosti tejto oblasti a posilnenia jej začlenenia do EÚ je dôležitá výmena osvedčených administratívnych postupov.

Hlavné problémy

Inštitucionálna kapacita a spolupráca

Je potrebné zlepšiť rozhodovacie štruktúry a kapacitu v rámci súkromného a verejného sektora (vrátane dobrého plánovania a medzinárodnej spolupráce) a podporovať ich v rámci makroregionálneho prístupu. Zásadný význam má optimálne využívanie zdrojov.

Bezpečnosť

Korupcia, organizovaná a závažná trestná činnosť vzbudzujú čoraz väčšie obavy. Problémy, ako sú pašovanie tovaru, obchod s ľuďmi a cezhraničné čierne trhy, vyžadujú posilnenie právneho štátu, tak v rámci jednotlivých jurisdikcií i v medzinárodnom meradle. Je potrebné lepšie si vymieňať spravodajské informácie a zvýšiť počet účinných spoločných opatrení.

Cieľom by mohlo byť napríklad:

– do roku 2012 stanoviť referenčné hodnoty pre elektronickú štátnu správu a znížiť nadmernú byrokraciu;

– do roku 2015 skrátiť lehotu potrebnú udelenie koncesie na podnikanie na najviac štyri týždne;

– do roku 2015 zaviesť efektívnu výmenu informácií medzi príslušnými aktérmi v oblasti presadzovania práva s cieľom zlepšiť bezpečnosť a riešenie závažnej a organizovanej trestnej činnosti v 14 krajinách podunajskej oblasti;

– do roku 2015 zaviesť účinnú spoluprácu medzi príslušnými aktérmi v oblasti presadzovania práva.

4. VYKONÁVANIE A SPRÁVA

V záujme riešenia týchto otázok je potrebný dobrý základ spolupráce.

- **Trvalo udržateľný rámec spolupráce**

V rámci stratégie je snaha čo najlepšie využiť dostupné prostriedky, prostredníctvom harmonizácie úsilia, konkrétne politík a financovania. Jednotlivé opatrenia sa vzájomne dopĺňajú. Všetky zainteresované strany musia prevziať zodpovednosť. V tejto súvislosti je dôležitým záväzkom vyhlásenie bukureštského samitu o Dunaji[4]. Komisia môže prispieť napomáhaním opatrení a ich podporou, ale potrebný je aj záväzok a praktické zapojenie všetkých orgánov na vnútroštátnej, regionálnej a inej úrovni. Spoluprácou s medzinárodnými a cezhraničnými organizáciami v rámci tejto oblasti sa podporia synergie a predíde sa dvojitej práci. Posilnením územného rozmeru sa zabezpečí integrovaný prístup a podporí sa lepšia koordinácia sektorálnych politík. V centre pozornosti musia bezpodmienečne stáť výsledky.

[4] Bukurešť 8. novembra 2010.

- **Koordinácia**

Potrebné sú viaceré opatrenia.

Za koordináciu na politickej úrovni bude zodpovedná Komisia, ktorej bude pomáhať skupina na vysokej úrovni zložená zo všetkých členských štátov. Nečlenské štáty by sa mali do skupiny prizývať podľa potreby.

Komisia by sa s touto skupinou radila o zmenách stratégie a akčného plánu, v súvislosti so správami a monitorovaním. Skupina sa zaoberá smerovaním politík a určovaním ich priority.

Úlohou členských štátov (a nečlenských štátov alebo regiónov) je koordinovať každú prioritnú oblasť (s výnimkou oblastí, ktoré EÚ rieši na úrovni jednotlivých štátov, ako sú bezpečnosť, závažná a organizovaná trestná činnosť) a radiť sa pritom s Komisiou a príslušnými agentúrami EÚ a regionálnymi orgánmi. Realizáciu zabezpečujú „koordinátori prioritných oblastí“, ktorí preukážu záväzok voči celej podunajskej oblasti, sú prijateľní pre ostatných a nechýbajú im potrebné odborné znalosti (napr. formou dohody o plánovaní s cieľmi, ukazovateľmi a harmonogramami a zabezpečovaním rozsiahlych kontaktov medzi navrhovateľmi projektov a programami a zdrojmi financovania a poskytovaním technickej pomoci a poradenstva). Pôjde o činnosť nadnárodnej, medziodvetvovej a medziinštitucionálnej povahy.

Komisii v jej napomáhajúcej úlohe pomáhajú vnútroštátne kontaktné body, ktoré zabezpečujú koordináciu v každej krajine, identifikujú príslušné kontaktné osoby a najmä zabezpečujú pokrok pri praktických aspektoch činnosti.

- **Vykonávanie**

Za vykonávanie opatrení sú zodpovední všetci, na vnútroštátnej, regionálnej, mestskej aj miestnej úrovni. Opatrenia (pri ktorých je stanovený cieľ, ktorý sa má dosiahnuť) musia byť pretransformované do podoby konkrétnych projektov (ktoré sú podrobne opísané a musia mať vedúceho projektu, časový harmonogram a financovanie). Tým je potrebné aktívne napomáhať pri predkladaní návrhov a pritom rešpektovať autonómiu rozhodovania v rámci programov.

- **Financovanie**

Táto stratégia sa vykonáva s využitím existujúcich finančných prostriedkov a ich prípadným zosúladením s cieľmi stratégie a v súlade s celkovými rámcami. Prostredníctvom mnohých programov EÚ je už k dispozícii naozaj množstvo prostriedkov (napr. 100 miliárd EUR zo štrukturálnych fondov na roky 2007 – 2013, ako aj značné prostriedky v rámci nástrojov IPA a ENPI). V záujme podpory dohodnutých cieľov by sa mohli preskúmať postupy výberu projektov. K dispozícii sú aj iné prostriedky, ako napríklad investičný rámec pre západný Balkán, a medzinárodné finančné inštitúcie (napr. EIB, ktorá v rokoch 2007 – 2009 poskytla 30 miliárd EUR v rámci podpory splavnosti a znižovania znečistenia). Pozornosť by sa mala venovať kombinovaniu grantov a pôžičiek. Okrem toho existujú aj zdroje na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Skutočne nevyhnutný je prístup k financovaniu a kombinácia možností financovania, najmä z verejných a súkromných zdrojov na úrovni nižšej, ako je úroveň EÚ.

- **Vypracovávanie správ a hodnotenie**

Komisia vypracováva správy a vykonáva hodnotenie v spolupráci s koordinátormi prioritných oblastí a inými zainteresovanými stranami. Koordinátori budú zisťovať pokrok v súvislosti so zlepšeniami, ktoré prinesú opatrenia a projekty, a v súvislosti s plnením cieľov a budú pravidelne poskytovať informácie o svojej činnosti. Na základe toho Komisia vypracováva správy, v ktorých zaznamenáva pokrok pri plnení akčného plánu.

Komisia organizuje tiež každoročné fóra s cieľom diskutovať o činnosti, konzultovať zmenené opatrenia a vyvíjať nové prístupy. Krajiny, inštitúcie EÚ a zainteresované strany (najmä medzivládne subjekty, súkromný sektor a občianska spoločnosť) sa ich zúčastňujú.

- **Nevyžadujú sa nové finančné prostriedky, právne predpisy ani nové štruktúry EÚ**

Komisia vypracováva túto stratégiu s tým, že si nevyžiada osobitné rozpočtové ani právne opatrenia pre túto oblasť. Konkrétne:

(1) V stratégii sa nestanovujú žiadne nové finančné prostriedky z EÚ. Napriek tomu, že dôraz sa kladie na lepšie využitie existujúcich finančných prostriedkov, je možné poskytnúť dodatočné finančné prostriedky z medzinárodných, vnútroštátnych, regionálnych alebo súkromných zdrojov.

(2) Stratégia nevyžaduje zmeny právnych predpisov EÚ, keďže EÚ prijíma právne predpisy pre všetkých 27 členských štátov a nielen pre samotný makroregión. V prípade dohody by sa v záujme riešenia konkrétnych cieľov mohli vykonať zmeny na vnútroštátnej alebo inej úrovni.

(3) Stratégiou sa nevytvárajú ďalšie štruktúry. Jej realizácia prebieha prostredníctvom existujúcich orgánov, ktoré sa v čo najväčšej miere musia vzájomne dopĺňať. Nepredpokladá sa žiadny celkový vplyv na zdroje Komisie.

5. VÄZBY NA POLITIKY EÚ

V záujme posilnenia integrácie celej oblasti je cieľom stratégie posilniť vykonávanie politík a právnych predpisov EÚ v tejto oblasti. Stratégia poskytuje politickú podporu pre súčasné iniciatívy a zvyšuje ich viditeľnosť. Konkrétne ide o to, že súčasťou akčného plánu sú niektoré opatrenia, o ktorých sa rozhodlo v rámci existujúcich orgánov. Okrem toho,

- stratégia Európa 2020 je kľúčovým záväzkom EÚ k zamestnanosti a inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu, ktorý stratégia pre podunajskú oblasť upevní. Má päť hlavných cieľov. Sú to: podpora zamestnanosti; zlepšenie podmienok pre inovácie, výskum a vývoj; splnenie cieľov v oblasti zmeny klímy a energetiky; zlepšenie vzdelanostnej úrovne a podpora sociálneho začlenenia, najmä prostredníctvom zníženia chudoby a riešenia výziev spojených so starnutím obyvateľstva. Súčasná stratégia tieto ciele so svojou víziou pre podunajskú oblasť v roku 2020 posilňuje. Podporuje trvalo udržateľný rast s cieľom znížiť spotrebu energií, zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zmodernizovať odvetvie dopravy, aby bolo ekologickejšie a efektívnejšie, a podporiť ekologický cestovný ruch. Pomáha odstraňovať prekážky vnútorného trhu a zlepšuje podnikateľské prostredie.

- súlad s právnymi predpismi a politikami EÚ je ústredným prvkom tejto stratégie. Stratégia rieši medzery pri vykonávaní a praktické alebo organizačné ťažkosti, v dôsledku ktorých nie sú k dispozícii dostatočné výsledky. Podporuje lepšie vykonávanie právnych záväzkov EÚ, najmä vo vzťahu k jednotnému trhu a životnému prostrediu. Prispieva tiež k napĺňaniu politík, ako sú dopravná politika (v súčasnosti preskúmavaná politika TEN-T, ako aj budúca dopravná politika pre jednotlivé krajiny), energetické siete (TEN-E), stratégia pre jednotný trh (akt o jednotnom trhu) a Digitálna agenda. Posilňuje aj cieľ a stratégiu EÚ v oblasti zachovania biodiverzity v období po roku 2010 s víziou do roku 2050 a cieľom pre rok 2020. Podunajská oblasť má, ako brána k susedom v Európe a ďalej v Ázii, rozhodujúci význam pri podpore ostatných vonkajších politík EÚ, v súlade s európskou susedskou politikou a jej regionálnymi iniciatívami (napr. Východným partnerstvom).

6. ZÁVER

Táto stratégia poskytuje udržateľný rámec pre integráciu politík a koherentný rozvoj v podunajskej oblasti. Stanovuje prioritné opatrenia, prostredníctvom ktorých sa táto oblasť stane regiónom EÚ pre 21. storočie. S cieľom zabezpečiť široké povedomie o jej cieľoch je potrebné, aby túto stratégiu sprevádzali dostatočné informácie a publicita.

Komisia preto vyzýva Radu, aby toto oznámenie a s ním spojený akčný plán preskúmala a podporila.